CU PRIVIRE LA CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DIN ZONA HIDROCENTRALEI „PORȚILE DE FIER" II

ELISABETA ANCUȚA-RUȘINARU

Importanța istorică deosebită a descoperirilor arheologice ale *Drobetei* — una din însemnatele localități ale Olteniei romane — , care au readus la viață vestigii din comuna primitivă pînă în evul mediu românesc, a atras atenția unor istorici de prestigiu care s-au aplecat cu interes asupra descifrării documentelor de piatră și lut, a datării, periodizării și reconstituirii, conservării și consolidării ruinelor și altor obiective arheologice antice, dedicîndu-le prețioase studii și descrieri în publicații de specialitate, lucrări de sinteză științifică.

De la prima campanie științifică de săpături arheologice din 1931, cu care ocazie prof. **Gr. Florescu** determină stratigrafic și elucidează incinta, drumurile, pretoriul primei epoci a castrului, la cea organizată de către **Al. Bărcăcilă**, care cercetînd mai mulți ani ruinele romane le pune în valoare muzeistică (luînd astfel primele măsuri de conservare și consolidare a lor), și pînă astăzi, antica așezare a fost sub observația specialiștilor, o vastă campanie de săpături desfășurîndu-se aici, în anii noștri, începînd cu anii 1957, cînd tot prof. Gr. Florescu, în colaborare cu Muzeul „Porțile de Fier" a reluat cercetările arheologice. Străvechea așezare geto-dacă și romană, unul dintre puternicele bastioane ale romanității orientale și romano-bizantine, își dezvăluie cu generozitate mereu alte elemente de civilizație care vorbesc de modul de viață și de spiritualitatea strămoșilor noștri, de sinteza etno-culturală, daco-romană, atestînd în această parte nord-dunăreană a României continuitatea poporului român pe vechea temelie traco-geto-dacă.

Nu mai puțin importantă, atît pentru istoria poporului nostru cît și pentru cunoașterea începuturilor și generalizării metalurgiei fierului, este descoperirea cuptoarelor de redus minereul de fier, în aceeași zonă a Mehedinților.

Între anii 1958 și 1977, în zona comunei Cireșu din podișul Mehedinților au fost identificate și cercetate de către arheologii **C. S. Nicolăescu-Plopșor, Lucian Roșu** și **Expectatus Bujor** și mai apoi de către **Lucian Roșu**, mai multe cuptoare de redus minereul de fier, geto-dacice, din secolele V—IV î. e. n., primele și cele mai vechi dovezi ale acestui meșteșug, ce coboară, cu mult în timp, cunoașterea noastră despre civilizația geto-dacică.

În Muzeul „Porțile de Fier" stau rînduite cu grijă, după criterii științifice și metode moderne de expunere muzeo-tehnică, comorile tăinuite de milenii, dar smulse trecutului pentru a oferi posterității imagini ale vieții oamenilor de demult. O întreagă istorie se derulează în sălile muzeului cuprinzînd urme ale culturii materiale și spirituale încă din epoca pietrei. Monumente din sec. V—X care se văd și azi în Drobeta-Turnu Severin sînt mărturii ale permanenței și gradului de civilizație ale populației autohtone românești.

Cercetările și săpăturile din regiunea Hidrocentralei „Porțile de Fier" II, care au început din anul 1976, vin să documenteze noi elemente ale civilizației care a înflorit aici în antichitate.

Lacul de acumulare al Hidrocentralei „Porțile de Fier" II se întinde pe o distanță de 60 km de la Ostrovu Mare pînă la Gura Văii. Cum apele lacului vor crește cu cca 2,5—3 m în preajma orașului Drobeta—Tr. Severin, o serie de zone (Ostrovu Mare, Izvoru Frumos, Crivina, Vrancea, Tismana, Batoți, Hinova, Șimian, Schela Cladovei, Ostrovu Banului) care prezintă interes din punct de vedere arheologic și istoric, al etnografiei și științelor naturii vor intra sub apă.

Pentru salvarea acestor obiective s-a constituit un colectiv de cercetare arheologică a întregii regiuni, format din 30 cercetători de la instituțiile de specialitate din întreaga țară, colectiv condus de o personalitate științifică recunoscută în țară și peste hotare : **prof. Dumitru Tudor,** autorul cunoscutei lucrări „Oltenia romană", care a strîns cu pasiune un bogat material asupra Drobetei incluzînd și ultimele rezultate arheologice pe care le-a sintetizat și ordonat științific. Colectivul și coordonatorul au fost avizați de organele centrale de specialitate : Academia de științe sociale și politice, Consiliul Culturii și Educației Socialiste. Dacă la „Porțile de Fier" întreaga conducere a cercetărilor a avut-o numai grupul complex de cercetări, constituit în acest sens, în cazul „Porțile de Fier" II, conducerea, supravegherea, organizarea cercetărilor au fost preluate de către Comitetul județean de partid prin Secția de propagandă. Organele locale de partid au dat indicații ca la sfîrșitul fiecărei campanii de săpături să se organizeze o expoziție arheologică cu rezultatele cercetărilor din anul respectiv ; să se desfășoare o sesiune de comunicări și rapoarte în care fiecare cercetător participant să prezinte rezultatele obținute.

1. Castrul roman **Hinova**. Aspect din timpul săpăturilor, 1976.

2. Castrul roman **Hinova**. Turnul de nord-est. Descoperirea unei amfore.

http://patrimoniu.gov.ro

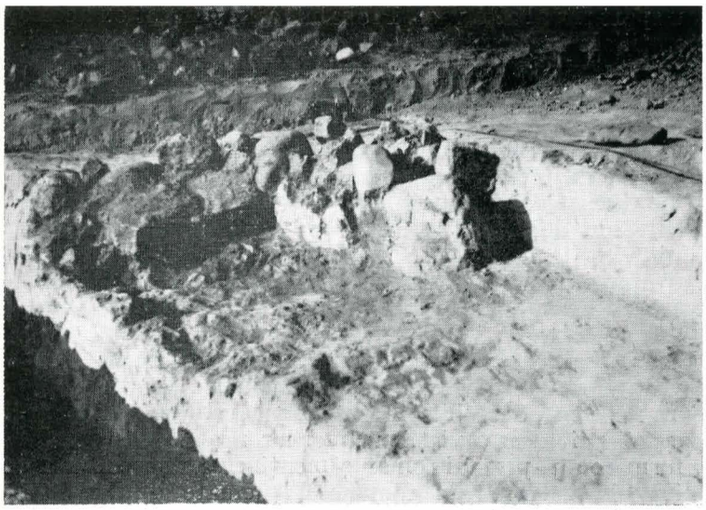

3. **Ostrovu Mare.** Bordeiul cu pietrar din secolul al VI-lea. Aspect din timpul săpăturilor din 1977.

4. **Ostrovu Mare.** Mormîntul nr. 1, detaliu (1976).
5. **Ostrovu Mare.** Mormîntul nr. 2. Aspect din timpul săpăturilor, 1976.

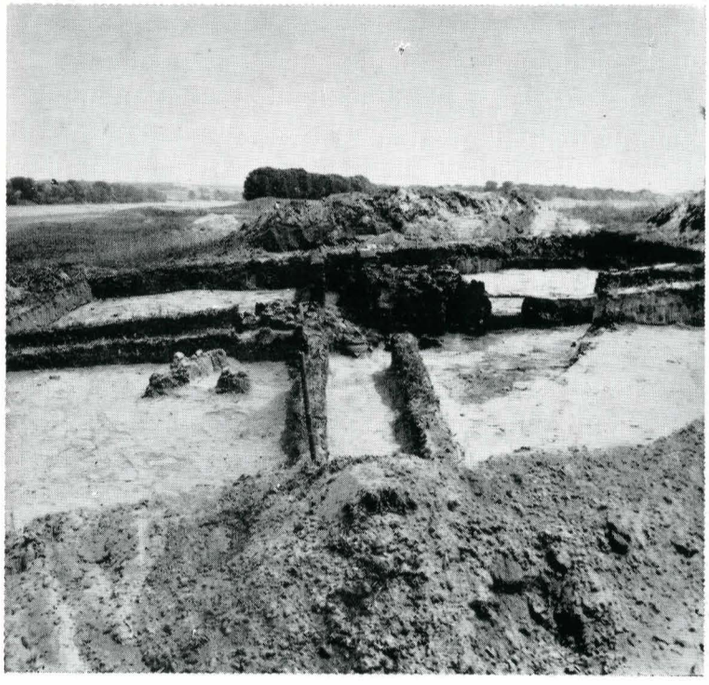

Rapoartele și comunicările se vor strînge și publica în volumul de Studii și cercetări „Drobeta".

Lucrările se vor desfășura pe baza prevederilor Legii nr. 63/1974 privind patrimoniul cultural național. În acest sens Oficiului județean pentru patrimoniul cultural național îi revin o serie de sarcini de mare răspundere atît în ceea ce privește cercetarea propriu-zisă, prin participarea membrilor lui și a muzeografilor de la Muzeul „Porțile de Fier", la lucrările efectuate de întregul colectiv — cît și în ceea ce privește strîngerea, depozitarea, conservarea, restaurarea, fișarea și înregistrarea tuturor materialelor rezultate din săpături și expunerea lor în secțiile temporare sau permanente ale muzeului.

Primul punct arheologic, care a stat în atenția cercetătorilor, este **Ostrovu Mare**, unde se va construi barajul Hidrocentralei „Porțile de Fier" II. Încă din 1976, **Vasile Boroneanț**, cercetător la Muzeul de istorie a municipiului București, din colectivul desemnat, împreună cu muzeograful Ion Stîngă, de la Oficiul județean pentru patrimoniul cultural național, au și început lucrările în acest sector care continuă.

În același colectiv de cercetare, **Petre Roman**, cercetător principal la Institutul de arheologie — București, efectuează săpături la **Ostrovu Corbului**, iar **Mișu Davidescu**, directorul Muzeului „Porțile de Fier", cercetează din 1976—1977, în cadrul aceleiași zone, *castrul roman de la Hinova*, așteptîndu-se ca și alți cercetători să ia în primire punctele arheologice ce le-au fost repartizate.

Despre însemnătatea excepțională a rezultatelor obținute în *castrul Hinova* am aflat de la arheologul **Mișu Davidescu**:

„La castrul Hinova pînă în acest an nu s-au făcut cercetări arheologice cu excepția nominalizării lui la sfîrșitul secolului trecut de către Pamfil Polonic, cel care a călcat cu piciorul Brazda lui Novac. Pe baza informațiilor lui Polonic, prof. D. Tudor pomenește această fortificație în lucrările sale despre Oltenia romană.

Castrul, fortificație romană din secolul al IV-lea, a fost conceput în formă dreptunghiulară, cu turnuri pătrate la colțuri, fiind apărat în partea de nord de trei șanțuri, la răsărit de un șanț natural iar la sud de taluzul înalt al Dunării; singura cale de acces era în vest unde se bănuiește că ar fi fost și poarta de acces a castrului.

Săpăturile din 1977 au putut preciza că soldații din acest castru erau grăniceri; *limitanei*, care trăiau în castru împreună cu familiile lor. Ei aparțineau *Legiunii a V-a Macedonica* după cum s-a văzut de pe ștampilele imprimate pe cărămizi sau țigle. Ceea ce este important de observat este faptul că o țiglă era imprimată cu inscripția *DRUBET* (aflată în muzeu), demonstrînd că acest detașament de soldați *limitanei* de la Hinova erau subordonați direct Garnizoanei din marele *castru Drobeta*. Pe de altă parte, numele dacic al localității: *Drubeta* se păstrează și în secolul al IV-lea, însemnînd că elementul autohton era destul de puternic în această zonă; această constatare este demonstrată de altfel și de ceramica descoperită în același castru Hinova, în cantitate destul de mare și de factură locală, dacică. Prin urmare, populația daco-romană păstrează numele Drubetei și după anul 271 așa cum era cunoscută înainte de cucerirea și stăpînirea romană în Dacia.

Din inventarul descoperit menționăm: creuzete pentru turnat metal, fier și plumb, arme printre care și un *gladium*, cuțite, *arcere*, multe *fusaiole*, pieptene, obiecte de podoabă, fibule, numeroase greutăți de plasă, unelte pentru confecționat plasele de pescuit, cereale carbonizate, oase de animale sălbatice (coarne și cranii de cerb, cap de zimbru)".

Ca urmare a cercetărilor preliminare efectuate la **Ostrovu Mare**, cercetătorul **Vasile Boroneanț** ne relatează următoarele:

„Cercetările de suprafață au dus la identificarea, în anul 1976, a unui număr de cca 15 obiective arheologice pe insulă începînd din epipaleolitic pînă în feudalismul dezvoltat. Din cauza capriciilor apelor, nu s-au putut opera săpături, pentru perioada epipaleolitică, săpîndu-se numai unde a

http://patrimoniu.gov.ro

fost posibil, în aşteptarea unui debit scăzut al Dunării: sondaje şi săpături în preajma unui mal care era pe punctul surpării şi unde s-au văzut multe materiale ceramice la suprafaţă, locuinţe din prima epocă a fierului şi de secole VI—VIII.

Rezultatele cele mai interesante s-au obţinut în săpăturile efectuate pe dunele de nisip mişcător din partea în amonte a insulei, numită „Botul Piscului". În partea de nord-vest, dunele de nisip mişcător au fost transformate în secolele VI—VIII în morminte de incineraţie tumulară.

Ceea ce este deosebit de interesant, şi cu totul inedit pentru epoca aceasta, este *ritualul de înmormîntare*, legat de tradiţiile vechi traco-iliro-dacice constînd din introducerea defunctului într-o groapă circulară, săpată pe centrul *tumulului*. Arderea defunctului se făcea în altă parte, aducîndu-se într-o urnă cenuşa. La începutul înmormîntării, pe fundul gropii se făcea o altă vatră, simbolică, circulară, de cca 30 cm diametru. Alături se punea ofranda, iar peste vasul cu ofrandă, acoperit cu o cărămidă romană cioplită rotund şi luată dintr-un castru roman din apropiere, se clădea o movilă de cărămizi şi piatră peste care s-au spart ritual alte vase. Probabil, concomitent cu aceste operaţii ale înmormîntării ardea şi focul pe vatra mică, un rug simbolic ce cuprindea întreaga groapă, ceea ce explică arderea întregii gropi. După ce arderea s-a terminat, groapa se acoperea cu pămînt peste care era împrăştiată cenuşa defunctului; apoi se amenaja o vatră pentru banchet care acoperea aproape în întregime pe cea a rugului pe care se aflau resturi de bucătărie, obiecte ceramice şi cele ale defunctului. În final, totul se acoperea cu pămînt.

După ritualul de înmormîntare şi fragmentele ceramice găsite, aceste morminte aparţin unor băştinaşi romanizaţi dar necreştinaţi".

Deşi aflate la începutul explorării acestor bogate zone în vestigii străvechi, săpăturile arheologice anunţă de pe acum rezultate deosebite în ceea ce priveşte întregirea cunoaşterii ştiinţifice a vieţii strămoşilor noştri, a procesului de formare a poporului român şi menţinerea unor obiceiuri mai vechi în ethnosul românesc, preluate din tradiţia geto-dacă, unele din elemente perpetuate pînă în zilele noastre.

6. **Ostrovu Mare**, Mormîntul nr. 2, cu urna cu ofrandă (1976).

http://patrimoniu.gov.ro